

Cena numeru 5000 mk.
Cena prenumeraty w Łodzi
 Miesięcznie 100.000.
 Łącznie z Gońcem 140.000.
Z przes. poczt.
 Miesięcznie 120.000
 Łącznie z Gońcem 160.000
 poza Łodzią 5.500
 Konto Pocztow. kasy
 Oszczęd. 60594.
 Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

XXVI r. istnienia
Redakcja i Adm.
 w ŁODZI
 Al. Kościuszki 41.
 TELEFON 28
 Redaktor przyjmuje od 5-6 pp
 Artykułów i listów anonimowych nie pomieszcza się.

ROZWOJ

DZIENNIK POLITYCZNY SPOŁECZNY I LITERACKI

Poniedziałek, dnia 1 października 1923 r.

Łódź.

Przesilenie w rządzie Stresemanna.

Socjaliści grożą wystąpieniem z koalicji rządowej.

BERLIN 30 9, (AW) „Berliner Börsen Zeitung“ w następujących słowach charakteryzuje sytuację parlamentarną w Niemczech: „Nietylko można, ale trzeba dziś mówić o kryzysie w łonie koalicji rządowej, a nawet o przesileniu w rządzie Stresemanna. Powodem, dla którego przesilenie jest bardzo możliwe jest fakt, że Stresemann, pod naporem socjal - demokracji, poczyni znaczne ustępstwa na

rzecz Francji, z drugiej zaś strony istnieją pewne różnice poglądów pomiędzy socjal - demokracją a Stresemann w dziedzinie życia gospodarczego, w szczególności zaś w kwestji reformy walutowej i programu podatnictwa. Program ten ma posłużyć socjal - demokracji za pretekst do wystąpienia z koalicji rządowej“.

BERLIN 30 9, (AW) W poniedziałek

przedstawiciele państw Sprzymierzonych złożyć mają demarche rządowi niemieckiemu, wskazując na konieczność cofnięcia wszystkich rozporządzeń w sprawie biernego oporu. Wystąpienie jednocześnie ma zwrócić uwagę rządu niemieckiego, że państwa Sprzymierzone oczekują wniosków niemieckich w sprawie reparacji.

Pogrom komunistów w Bułgarii.

W całym kraju panuje spokój.

WIEN 30 9, (AW) W telegramie do „Neue Freie Presse“ premier bułgarski stwierdza kompletne fiasko akcji komunistów w Buł-

garii. W stolicy i na prowincji panuje zupełny spokój. Ostatnio rozgromiono komunistów w miejscowościach Berkowice i Ferdynandowo.

Liczba ofiar jest stosunkowo niewielka. Premier podniósł dobrowolną pomoc, okazaną przez ludność rządowi w tłumieniu powstania.

Pogłoski o gwałtach francuskich są kłamstwem.

Wykretami i pogrozkami Niemcy chcą zamaskować swój odwrót.

PARYŻ 30,9 (PAT) Przemawiając w Bois Dailly Poincare stwierdził, że Niemcy przyznają się do wydanych 9500 trylionów w ciągu 15 dni. Roztrwoniwszy więc nieopatrnie swe środki, doprowadzili się do niemożności prowadzenia nadal swej bezsensownej polityki. Premier francuski wyraża zdziwienie, że Niemcy dla pokrycia swego odwrótu, uciekają się do wykretów i pogrozek i przypisują Francji ucisk zagłębia Ruhry i rzekome

gwałty. Podobne stanowisko Niemiec, mówił Poincare zmusza nas do trzymania się na baczności. Poincare zakończył swe przemówienie oświadczeniem, że Francja zawdzięcza rozwiązanie osiągnięte w zagłębiu Ruhry nieporównanemu duchowi jedności partyjnej, która znakomicie wzmocniła akcję zewnętrzną. Francja musi całkowicie osiągnąć zwycięstwo, jakie jej zapewniły traktaty.

TELEGRAMY:

ZMIANA KURSU W BOLSZEWIJ—PORAZ KTÓRY?

PARYŻ, 29,9 (AW) Według doniesień dzienników z Londynu, przysły tam wiadomości o zbliżającej się zmianie kursu polityki sowieckiej. Oczekują tutaj, że jeden ze znanych polityków sowieckich otrzyma misję zbadania francuskich kół politycznych specjalnie co do sprawy długów, przedwojennych.

EGZOTYCZNI GOŚCIE U MUSSOLINIEGO.

RZYM, 28,9 (AW) Mussolini odbył dziś konferencję z przedstawicielami komunistycznych republiki kaukaskiej i dagestańskiej w sprawie eksploatacji ropy, węgla, miedzi i rtęci w tym kraju. Mussolini zamierza wysłać do Dagestanu komisję handlową celem nawiązania odpowiednich rokowań.

KONFERENCJA IMPERJUM BRYTYJSKIEGO.

LONDYN 30 9, (PAT) Komunikat oficjalny. Przybyli tutaj na konferencję imperjum brytyjskiego wszyscy delegaci kolonii i Dominjów z wyjątkiem premiera brytyjskiego Bruce, oczekiwanego w dniach najbliższych. Konferencja, której otwarcie nastąpi jutro jest przedmiotem wielkiego zainteresowania.

NIEPOŻADANE TOWARZYSTWO.

WIEN 30 9, (PAT) Korespondent „Neue Freie Presse“ donosi z Drezna, że komunistów zakomunikowali partji socjaldemokratów, wstępują do gabinetu saskiego. Socjaliści zastrzegają sobie decyzję, i mają udzielić odpowiedzi w niedziele lub poniedziałek.

Zarząd Telefonów Łódzkich

podaje do wiadomości, że **opłaty abonamentowe z dniem 1-go października 1923 r. zostały zmienione w sposób następujący:**

- I. **Abonament w mieszkaniach prywat. Mkp. 2.400.000 kwart.**
- II. **Abonament zbiorowy (biura, kantory i tp. „ 3.600.000 „**
- III. **Abonament publiczny (banki, hotele, restaur. „ 5.400.000 „**

Abonament za **aparat dodatkowy Mkp. 1.800.000 kwartalnie.**

Opłata jednorazowa przy **za nowieniu telefonu ściennego wynosi Mkp. 10.000.000.**

Jednocześnie zawiadamia się, że w kancelarii Zarządu Telefonów Łódzkich można nabyć: **Spis Abonentów Warszawskich Telefonów na rok 1923 po cenie 4 zł. pol. za egzemplarz.**

Spis Abonentów Warszawskich **podług numerów** może być również dostarczony po tejże cenie 4 zł. pol. (1999bk)

CZYTAJCIE „GONIEC WIECZORNY“

Najtańsze pismo w Łodzi kosztuje tylko 3000 mk.

Areopag sprawiedliwości, czy kuźnia intryg antypolskich?

Wskazywano do przewidzenia po pierwszej uchwale Trybunału haskiego w sprawie kolonistów, i druga opinia tegoż trybunału w sprawie przywłaszczenia polskiego Niemców, wypadła dla nas nieprzychylnie. Trybunał w tym wypadku stanął na stanowisku „Deutschtumsbundu”, orzekając, że „sprawa obywatelstwa niektórych byłych obywateli niemieckich, zamieszkałych w Polsce, podlega kompetencji Ligi Narodów i że rząd polski stosownie do art. 4 traktatu o mniejszościach winien przyznąć obywatelstwo polskie wspomnianym wyżej osobom, o ile w chwili ich przyjścia na świat rodzice ich mieszkali na obszarze należącym dziś do Polski”.

Jak wiadomo, rząd polski zajął stanowisko zasadnicze, że art. 4 traktatu o mniejszościach narodowych nie jest objęty gwarancją Ligi Narodów, która ma prawo jedynie rozpatrywać sprawy wchodzące w zakres ochrony obywateli polskich niepolskiej narodowości, nie ma żadnego prawa decydowania w sprawie obywatelstwa Niemców.

Co się zaś tyczy obywatelstwa polskiego Niemców, którzy urodzili się na terytorium wchodzącem obecnie w skład państwa polskiego, to rząd polski słusznie domaga się, aby rodzice ich byli tam zamieszkali w dn. 10 stycznia 1920 r. t.j. w dniu wejścia w życie traktatu o mniejszościach. Art. 4, który dotyczy tych Niemców, brzmi bowiem, jak następuje:

„Polska uznaje za obywateli polskich z samego prawa i bez żadnych formalności osoby przynależności niemieckiej, austriackiej, węgierskiej, czy rosyjskiej, urodzone na wspomnianem terytorium, z rodziców tamże stałe zamieszkałych, chociażby w chwili, gdy niniejszy traktat nabierze mocy obowiązującej, same nie miały tam stałego zamieszkania”.

Otóż, to ostatnie zastrzeżenie art. 4 (podkreślone) nie pozostawia żadnej wątpliwości, że stanowisko Polski jest słuszne. Osoby takie mogą same mieszkać gdziekolwiek, ale przez to, że rodzice ich mieszkali w Polsce jeszcze w r. 1920, zachowały pewien związek z krajem, w którym się urodziły. Rodzice powinni być obywatelami polskimi, t.j. w myśl artykułu 3 traktatu o mniejszościach mieć stałe zamieszkanie w granicach państwa polskiego w d. 10 stycznia 1920 r.

Odrzucenie tegoż żądania Polski tworzy wprost nonsensy prawne. Rodzice byli obywatelami niemieckimi, a dzieci — polskimi. Pojawia to za sobą dalsze curiosa. Rodzice, tracąc obywatelstwo polskie, podlegaliby likwidacji, a dzieci przez sam tylko fakt urodzenia się tu niegdyś od likwidacji byłiby wolne! Wogóle w myśl orzeczenia Trybunału haskiego cała armia przedników pruskich, hakatystów, którzy niegdyś pełnili służbę na terytorium polskiem i mieli tam dzieci — byłaby rodzicami „obywatelami polskich”!

I taką nonsensowną opinię wydał Trybunał haski. Jest to naturalnie tylko opinia doradczą, która musi wejść pod obrady Ligi Narodów. Rząd polski musi jednak zająć stanowczą postawę i wszelkie uroszczenia Ligi odepierać. Nie możemy pozwolić, aby organizacja, która miała być Trybunałem sprawiedliwości, zamieniła się w kuźnię niemieckich intryg antypolskich, spełniając posłuszne rozkazy „Deutschtumsbundu”.

Ze sportu.

ZWYCIĘSTWO Ł.K.S.

WARSZAWA 30,9 (PAT) Dzisiejsze zawody w piłkę nożną między Wisłą i Łódzkim Klubem Sportowym o mistrzostwo Polski, grupy zachodniej, zakończyły się zwycięstwem Ł.K.S. w stosunku 1:0 (1:0)

Po wyborach genewskich.

Prowizoryczny charakter wyborów. Ostateczny regulamin uchwalony zostanie w roku przyszłym.

GENEWA 30 9, (PAT) Ranne posiedzenie zgromadzenia Ligi Narodów zeszło na dyskusji nad traktatem wzajemnej pomocy na którym przemawiał Skirmunt i inni. Obszerną krytykę traktatu wygłosił London. Uchwalono wniosek głoszący, że przedstawiony przez komisję tekst traktatu będzie dany do zaopiniowania poszczególnym rządów: poczem mieszana komisja tymczasowa ustali definitywny tekst dla zgromadzenia.

Po południu, dokonano wyborów do rady Ligi. Dokładny wynik głosowania jest następujący: Urugwaj 40 głosów. Brazylja 38, Belgja 32 Szwecja 31, Czechosłowacja 30, Hiszpanja 30, Polska 17, Portugalia 19, Persja 14, Chiny 10, oraz kilka innych państw po 1 głosie.

Po ogłoszeniu wyników głosowania przewodniczący Della Toretta zamknął sesję zgromadzenia Ligi.

GENEWA 30 9, (PAT) W sprawie dokonanych wczoraj wyborów do rady Ligi zastrzeżenie należy, że miały one charakter prowizoryczny w braku ostatecznego regulaminu, który zostanie ustalony w roku przyszłym. Dlatego też istnieje tendencja utrzymania na ten rok poprzednich mandatów z wyjątkiem mandatów Chin, których rząd jest nie stały. Pierwotnie niepewna była także kandydatura Brantinga który jednak dzięki stanowisku w sprawie konfliktu włosko - greckiego wzmacnił swe wpływy przez pozyskanie większości głosów małych państw.

Niemcy w przededniu ważnych wypadków.

Napężenie stosunków między Monachjum a Berlinem zaostriżę się. Dyktator Kahr nie uznaje rozporządzeń Berlina.

WIEN 30 9, (PAT) „Neue Freie Presse” donosi. Napężenie stosunków między Monachjum a Berlinem powiększa się. Zawieszenie ustawy o ochronie republiki, które nastąpiło na rozporządzenie Kahra, zdaniem kół berlińskich stwarza zawiłą kwestję prawniczą. W sprawie wydania w Bawarii zakazu tworzenia straży socjalistycznej, oświadczają w Berlinie, że od bawarskiego komisarza niemożna się było czegoś innego spodziewać, ponieważ rządzi on narazie z prawicą.

WIEN 30,9 (PAT) Neues Wiener Journal donosi z Berlina. Ostatnie wiadomości z Niemiec brzmią dość poważnie. General

ny komisarz Kahr nietylko zawiesił rozporządzenie wykonawcze do ustawy o ochronie Rzplitej, lecz także zakazał tworzenia straży robotniczej. Kółka socjalistyczne utrzymują, że Kahr pod naciskiem przystąpił do aresztowania przywódców socjalistycznych. Wobec tego nie jest wykluczone, że socjaliści wystąpią z gabinetu Stresemanna co byłoby końcem wielkiej koalicji rządowej. Znamiennym dla stosunków między Berlinem a Monachjum jest fakt, że Kahr nie uznał zawieszenia organu Hitlera „Der Völkische Beobachter” a następnie pod naciskiem Berlina zgodził się na zawieszenie tego pisma na 8 dni. Wszystkie zarządzenia Kahra skierowuje przeciwko socjaldemokratom.

Wycieczka dziennikarzy polskich w Katowicach.

KATOWICE 30,9 (AW) Wczorajszy dzień wycieczki dziennikarzy polskich zakończył się bankietem, wydanym przez tutaj szczyt komitet przyjęcia, w którym wzięli udział: Wojewoda Śląski, Szultis, wice-wojewoda Zurawski, poseł Korfanty, marszałek sejmu, Wolny oraz konsul francuski, Mon-

der'e. W niedzielę wycieczka udała się do Gierartowic, a stamtąd do Wilczy - Dolnej. W tej miejscowości odbyto szereg konferencji z przedstawicielami rolnictwa i kupców.

Po powrocie do Katowic goście byli przyjmowani przez związek górniczo - hutniczy.

ZAWODY O MISTRZOSTWO POLSKI WSCHODNIEJ.

LWÓW 30,9 (AW) W zawodach o mistrzostwo Polski - Wschodniej, między „Pogonią” lwowską, a „Polonią” warszawską, osiągnęła pierwsza rezultat 6:1 (3:0). „Pogoń” prowadziła grę w niezwykle ożywionym tempie bez Garbienia.

Cztery bramki strzelił Bacz, jedną Kuchar W. „Polonia” uzyskała bramkę z karnego. Rogów 7-4; sędziował p. Rzęsa z Krakowa. Widzów około 8000.

PIĘCIOBOJ O NAGRODY „KURJERA „LWOWSKIEGO”.

LWÓW 30,9 (AW) W pięcioboju o nagrodę „Kurjera Lwowskiego” startowało 17 zawodników. Pierwszą nagrodę otrzymał p. Rzepka (A.Z.S.), drugą p. Begleiter (Hasmonea), trzecią p. Jedziniak (Korpus Kadetów), czwartą p. Tyski („Pogoń”), i piątą p. Bartyka („Pogoń”). Nagrody wyznaczone były w postaci wartościowych upominków.

KONKURS JAZDY SAMOCHODOWEJ „GYMKHANA”.

WARSZAWA 30,9 (PAT) Dziś o godz. 2-iej po południu w parku Sobieskiego odbył się poraz pierwszy w Polsce konkurs jazdy samochodowej z przeszkodami pod nazwą

Gymkhana, czyli gry sportowe.

Każdy z jeźdźców obowiązany był wykonać 15 zadań, które były tak skombinowane, aby dać możność wykazania sprawności zarówno kierującego jak i maszyny prowadzonej przez niego.

Nagrodę pierwszą zdobył p. Józef Grabowski na maszynie Fiat; drugą Henryk Liefeldt na maszynie Hispano Suisa; trzecią — Donceix, na maszynie Renault; czwartą nagrodę — Dzierliński na maszynie M.A.G.

Najlepszy czas w biegach rozstawnych — 58 sekund, zdobyła trójka; Sokołów na maszynie Puch, Winiarski, na maszynie Fiat, i Liefeldt na maszynie Hispano Suisa.

REKORD ŚWIATOWY BALONÓW STEROWYCH.

TOULON 30 9, (PAT) Balon sterowy Dixmude który wleciał we wtorek zakończył wczoraj swój przelot z Północnej Afryki do Tours we Francji, bijąc dotychczasowy rekord światowy balonów sterowych angielskich, zarówno co do dystansu jak i co do czasu trwania lotu bez lądowania, przebywszy 7 tysięcy kilometrów w sto ośmiu godzin.

